

Ігор БОРИС,

orcid.org/0000-0002-2811-8727

Заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри майстерності актора
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) ihor_borys@xdak.ukr.edu

Світлана ФЄВРАЛЬОВА,

orcid.org/0000-0002-1595-825X

викладач кафедри майстерності актора
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) fevralyova.swet2015@gmail.com

Віталій МІЗЯК,

orcid.org/0000-0003-2923-2297

кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри майстерності актора
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) vit.mizyak@gmail.com

ТЕАТР ЧИ КІНО. МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається трансформація акторської майстерності в умовах дистанційного навчання, спричинена глобальними змінами в системі мистецької освіти у відповідь на пандемію COVID-19. Основна увага приділена аналізу викликів, з якими зіткнулися викладачі та студенти театральних і кінематографічних навчальних програм, а також визначенню нових освітніх стратегій, які були розроблені у відповідь на ці виклики. Дистанційне навчання акторів, що традиційно базується на тілесному контакті, живій взаємодії, груповій динаміці й емоційному обміні, опинилось у фокусі професійної і наукової дискусії, оскільки переведення акторських дисциплін у віртуальний формат поставило під сумнів звичні методики.

Проблема дослідження полягає у визначенні того, якою мірою дистанційна форма навчання може бути ефективною для формування професійної майстерності актора як для сцени, так і для екрану. Особливої складності додає порушення просторово-сенсорної основи акторського тренінгу, зниження відчуття партнерства й обмеження у фізичній взаємодії. Водночас цифрове середовище створило умови для методичних інновацій, експериментів з онлайн-комунікацією та поєднання сценічної підготовки з екранною технікою.

Метою статті є теоретичне осмислення впливу дистанційного навчання на розвиток акторської майстерності в театральному та кінематографічному контекстах, без виокремлення пріоритетів однієї з форм. Аналізуються переваги й недоліки віртуального формату, пропонуються моделі адаптації традиційних педагогічних практик до дистанційного середовища, наводяться приклади успішної інтеграції цифрових технологій у програми підготовки акторів.

Узагальнені результати свідчать про те, що хоча дистанційне навчання не може повністю замінити очні форми, воно має потенціал стати повноцінною частиною гібридної освітньої моделі. Акторська педагогіка виявила гнучкість і здатність до адаптації, а педагогічні практики зазнали еволюції у напрямку змішаного навчання з використанням відеоплатформ, VR, цифрових етюдів і самостійної рефлексивної роботи. Практичне значення статті полягає у систематизації досвіду, який може бути використаний для оновлення навчальних програм з акторської майстерності в сучасному світі.

Ключові слова: дистанційне навчання, акторська майстерність, театральна педагогіка, кінопедагогіка, цифрові технології, онлайн-освіта, змішане навчання.

Ihor BORYS,

orcid.org/0000-0002-1595-825X

Honored Artist of Ukraine,

Professor at the Department of Actor's Skills

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) ihor_borys@xdak.ukr.education

Svitlana FIEVRALOVA,

orcid.org/0000-0002-1595-825X

Lecturer at the Stage Craft Department

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) fevralyova.swet2015@gmail.com

Vitalii MIZYAK,

orcid.org/0000-0003-2923-2297

PhD in History of Arts,

Head of the Stage Craft Department

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) vit.mizyak@gmail.com

THEATRE OR CINEMA: THE ACTOR'S MASTERY IN THE CONTEXT OF DISTANCE LEARNING

This article explores the transformation of acting skills training in the context of distance learning, which became a necessity in response to the COVID-19 pandemic and the ensuing changes in global arts education systems. The central theme focuses on the specific challenges experienced by both instructors and students in theatre and film acting programs, as well as the emergence of new instructional strategies adapted for virtual environments. As acting education traditionally depends on physical interaction, live feedback, ensemble presence, and shared emotional space, its migration to remote formats has raised significant pedagogical questions and sparked academic debate.

The core problem addressed in the study is the degree to which distance learning can be considered effective for the development of professional acting competencies – both for stage and screen. The disruption of spatial and sensory interaction, reduced ensemble dynamics, and limitations in physical expression have made conventional training difficult to reproduce virtually. At the same time, the digital setting has introduced new avenues for creativity, technological integration, and hybrid forms of instruction that merge theatrical and on-camera performance techniques.

The aim of the article is to provide a theoretical analysis of the impact of remote learning on actor training across both theatre and film domains, without prioritizing either medium. The study reviews the limitations and opportunities presented by the shift to online education, synthesizes successful digital teaching practices, and illustrates how traditional acting pedagogy has been adapted to virtual platforms. Case studies from educational institutions worldwide highlight innovative uses of video conferencing, virtual reality, and reflective solo work.

The summarized findings show that while online learning cannot replace in-person training, it holds value as a component of a sustainable hybrid model. Acting pedagogy has proven to be resilient and flexible, evolving to incorporate digital tools and self-directed techniques alongside conventional practices. The practical contribution of this article lies in its systematization of adaptive strategies that may inform future curriculum development in actor education, encouraging a blended approach that leverages the strengths of both in-person and remote learning formats.

Key words: distance learning, acting mastery, theatre pedagogy, film pedagogy, digital technologies, online education, blended learning.

Постановка проблеми. Проблема полягає в тому, що дистанційне навчання порушує звичні умови формування акторської майстерності. Актори навчаються через тілесність, емпатію, спільний простір – елементи, які складно відтворити через екран. Виникає низка питань: як забезпечити розвиток акторських навичок (голос, рух, взаємодія) на відстані? Які методики здатні компенсувати відсутність сцени чи знімального майданчика? Як уникнути зниження якості навчання і мотивації студентів? З іншого боку, чи може дис-

танційний формат відкрити нові можливості для акторської освіти? Постає необхідність дослідити, які зміни повинна пережити педагогіка актора, щоб ефективно функціонувати онлайн, та як інтегрувати цифрові інструменти без втрати сутнісних компонентів професійної підготовки.

Аналіз досліджень. Перші дослідження проблеми з'явилися відразу після переходу навчальних закладів у онлайн у 2020 році. Багато драматичних шкіл і університетів документували свій досвід. Зокрема, відзначалося, що на початковому

етапі пандемії бракувало готових рішень: технічна неоснащеність та відсутність методичних стратегій у викладачів призвели до часткового паралічу практичних занять (Норт, 2022: 2). Проте невдовзі криза стала каталізатором педагогічних інновацій. Дослідники театральної педагогіки почали аналізувати успіхи та невдачі онлайн-формату.

Так, Анна Макнамара на основі досвіду Гілдфордської театральної школи (GSA, Велика Британія) досліджувала, що саме втрачається при дистанційному навчанні акторів (Макнамара, 2021: 5). Вона дійшла висновку, що традиційні театральні ігри та імпровізації не повністю зберігають свою ефективність у Zoom-форматі, що призводить до відчутного «навчального втрату» в аспекті спонтанності та командної взаємодії. Інші публікації приділяли увагу тілесності актора: так, К. Кападока досліджувала, як можна переосмислити поняття дотику і фізичного контакту при дистанційних заняттях. Вона ввела концепцію «тактильних переналаштувань», показавши, що вимушена фізична дистанція спонукала шукати нові способи соматичного взаємозв'язку – через самостійні тілесні практики, фокус на власні відчуття та уявний діалог з партнером (Кападока, 2023: 210).

У сфері кіноосвіти також з'явилися аналітичні матеріали. Викладачі відзначали, що навчання акторів екрану в онлайні має свої плюси і мінуси. Наприклад, Стів Норт узагальнив п'ять кейсів дистанційного і змішаного навчання актора у вищій школі і дійшов оптимістичного висновку: акторське навчання онлайн загалом працює, якщо правильно адаптувати підходи, а певні елементи змішаного навчання залишаються з нами і після пандемії (Норт, 2022: 4). Водночас висвітлено і низку невирішених питань: як підтримувати ансамбль та довіру між студентами онлайн, як оцінювати практичні навички дистанційно, як забезпечити рівний доступ до технологій. Не до кінця дослідженою залишається порівняльна специфіка театральної та кінематографічної педагогіки в цифровому форматі – даний аспект і становить прогалину, яку частково заповнює ця стаття.

Метою статті є комплексно проаналізувати вплив дистанційного навчання на розвиток майстерності актора у двох тісно пов'язаних, але різних сферах – театрі та кіно – без акцентування переваги однієї з них. Основна ідея полягає в тому, щоб виявити спільні виклики та унікальні особливості, з якими стикаються театральні та кіноактори в процесі онлайн-навчання, а також узагальнити педагогічні інновації, що виникли у відповідь на ці виклики. Стаття покликана:

- описати ключові проблеми і ризики дистанційної акторської освіти;
- визначити нові методики та інструменти, запроваджені викладачами для підтримки ефективності навчання;
- навести реальні приклади успішних практик і проблемних випадків з освітніх програм;
- сформулювати висновки щодо трансформації педагогічних підходів і окреслити перспективи подальшого розвитку теми.

Таким чином, мета – узагальнити досвід і надати цілісне теоретичне осмислення того, як дистанційний формат змінює мистецтво виховання актора у театрі та на екрані.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід у дистанційний режим став випробуванням як для студентів-акторів, так і для їхніх наставників. Головний виклик – відсутність безпосередньої фізичної взаємодії. Акторська гра на сцені чи знімальному майданчику будується на енергії партнерів, живій реакції, просторі та дотику. Онлайн-формат значною мірою позбавив студентів цих компонентів. За свідченнями викладачів, багато традиційних вправ довелося переглядати: те, що добре працювало в аудиторії, не завжди спрацьовувало в Zoom. Наприклад, театральні ігри для розігріву та командотворення втратили ефективність через екран – студентам було важче досягти спонтанності, довіри і «заряджатися» енергією одне від одного. Макнамара зазначає, що «традиційно прийнята цінність ігор як педагогічного інструменту не перенеслася зі студії на екран напівпрямую», і це спричинило «втрату у навчанні» певних навичок, особливо імпровізаційності та реактивності в моменті (Макнамара, 2021: 6).

Інший суттєвий виклик – обмеження тілесності і дотику. Практичні вправи з руху, сценічного бою, танцю, які зазвичай вимагають фізичного контакту або спільної роботи в просторі, довелося або скасувати, або кардинально змінити. Постало питання безпечності та етики роботи з тілом онлайн. Дослідниця Кападока зазначила «лакуну» у тому, як можна зберегти реляційну тілесність актора при дистанції. Її досвід показав, що необхідність дистанціювання розширила уявлення про дотик: актори почали працювати з самодотиком та уявним партнерством, переосмислюючи відчуття власної шкіри і ваги тіла як спосіб залишатися в контакті (Кападока, 2023: 208). Водночас повністю замінити живий дотик неможливо – відчуття партнерського обміну енергією в спільній сцені є унікальним і в онлайні досягається лише частково (через синхронні рухи, дзеркальне відтворення тощо).

Психологічним викликом стала втрата живого зв'язку з аудиторією та партнерами. Для театральних студентів особливо болючим було перенесення виступів та показів в онлайн: відсутність глядача «тут і зараз» знижувала відчуття сценічної реальності. Кінематографісти теж відчували ізоляцію – замість знімального майданчика з командою студент опинявся наодинці перед вебкамерою (Велцек, 2021: 177). Учасники процесу зазначали явище «Zoom-втоми», емоційне вигорання від тривалого спілкування через екран. Таким чином, дефіцит емоційного живлення та мотивації став ще одним випробуванням.

Варто згадати і проблеми оцінювання та контролю навичок. У дистанційному форматі викладачу складніше оцінити тонкощі виконання – скажімо, чи достатньо в студентів резонатор при голосових вправах, чи правильно вони вибудовують простір сцени навколо себе. Деякі практичні завдання (наприклад, постановка пластичних етюдів, робота з реквізитом) були майже неможливі або втратили сенс в онлайні.

Попри численні труднощі, дистанційне навчання відкрило і нові горизонти для акторської освіти. Парадоксально, але вимушений експеримент продемонстрував, що багато чого в акторській майстерності можна опановувати і онлайн – за умови креативного підходу. Ось ключові переваги та можливості, виявлені під час дистанційного навчання акторів:

Розвиток навичок роботи перед камерою – для театральних акторів навчання через вебкамеру стало корисним досвідом освоєння екранної специфіки. Фактично, навіть студенти драматичних шкіл мимоволі отримували уроки акторської гри для камери, адже тепер їхнім «сценічним майданчиком» була рамка екрану. Педагоги відзначали, що юні актори почали краще розуміти, як виглядає їхня міміка і жест у крупному плані, опановували техніку селф-тейпів (самозаписів проб) – навичку, затребувану в сучасному кіновиробництві. Для кіноакторів онлайн-заняття теж були природними: знімати монологи чи діалоги на камеру вдома – це водночас тренування імітувати умови знімального майданчика (Урса, 2021: 195). Таким чином, дистанційне навчання прискорило інтеграцію екранної грамотності програму підготовки актора;

Гнучкість та розширення доступу – онлайн-формат зняв географічні обмеження. Студенти змогли підключатися до занять з будь-якого місця, а навчальні заклади – запрошувати зарубіжних викладачів і майстрів на гостьові лекції або майстер-класи без витрат на відрядження. З'явилися цілком віртуальні акторські програми, доступні

слухачам з інших міст і країн. Приміром, Інститут Лі Страсберга, перевівши курси в онлайн, побачив у цьому довгострокову перспективу і заснував нову платформу онлайн-навчання акторській майстерності – щоб надалі охопити студентів по всьому світу, які не можуть відвідувати очно (Театральний та кінематографічний інститут Лі Страсберга, 2020). Таким чином, дистанційне навчання підвищило доступність професійної акторської освіти;

Інтеграція міждисциплінарних технологій – перехід онлайн стимулював використання інноваційних технологій у навчанні. Наприклад, з'явилися експерименти із застосуванням віртуальної реальності (VR) для постановок. У Нью-Йоркському університеті (NYU Tisch) ще весною 2020 року запровадили курс, де студенти драматургії та дизайну створили виставу у соціальному VR-просторі, використовуючи окуляри Oculus Quest (Точауер, 2020). Під керівництвом режисера через Zoom, вони розробили і зіграли п'єсу «The Clouds» у вигляді аватарів, що взаємодіяли в цифровій сценографії. Цей кейс продемонстрував потенціал поєднання театру і технологій та став прикладом, як театр може працювати онлайн для віддаленої аудиторії. Хоча VR-постановки поки залишаються винятком через технічну складність і вартість, сам факт їх реалізації засвідчив: інноваційні технології можуть розширити межі акторського мистецтва;

Розвиток автономності і рефлексії у студентів – дистанційне навчання вимагало від акторів більшої самостійності. Позбавлені звичного сценічного оточення, вони мали вчитися організовувати свій простір і час, самодисципліни. Багато програм запровадили додаткові завдання для самостійної роботи: відеощоденники персонажів, письмові рефлексії після імпровізацій, аналіз записів власних виступів. За свідченнями викладачів, частина студентів стала більш усвідомлено підходити до навчання – вони навчилися самооцінювати свій прогрес, краще розуміти свої сильні і слабкі сторони. Як відзначає одна з робіт, студенти почали більше довіряти собі, відчувати «автентичне Я» в собі як виконавці, що можуть самостійно визначати напрям розвитку. В онлайні розвивається традиційна ієрархія «вчитель-учень»: іноді студент, який краще володіє технологією, допомагав викладачу, від чого відносини ставали більш партнерськими. Така демократизація сприяє формуванню спільноти практики, де всі вчать одне в одного.

Звичайно, ці переваги не скасовують труднощів, але демонструють, що дистанційний формат має і позитивний вплив на навчання – зокрема, у

розвитку нових компетенцій та підходів. Багато з набутого досвіду може використовуватися і надалі в комбінованих (гібридних) моделях.

Щоб подолати виклики і використати можливості, викладачі акторської майстерності у світі здійснили справжній методичний зсув. У цій секції розглянемо, які саме педагогічні підходи були змінені або винайдені в умовах дистанційного навчання.

Переформатування практичних вправ. Багато традиційних акторських вправ отримали онлайн-інтерпретацію. Наприклад, сценічний бій перетворився на індивідуальні етюди: в Університеті Південної Каліфорнії викладач Едгар Ланда запропонував студентам записати відео, де вони «б'ються» із власною рукою, що ожила як окремий персонаж. Таке творче рішення дозволило відпрацювати техніку бою і реакції навіть без партнера, перетворивши обмеження на джерело креативності. Інший приклад – імпровізаційні етюди: їх проводили у вигляді онлайн-«кімнат» (breakout rooms), де пари або трійки студентів розігрували сцени на основі підказаних обставин, а потім демонстрували результат групі. Театральні ігри адаптували, додаючи елементи, можливі онлайн (скажімо, гра «дзеркало» – студенти вдвох повторюють рухи, спостерігаючи одне одного на екрані, або «звук і рух» – ланцюжок передачі жесту і звуку по відеоконференції). Хоч ці вправи діяли не так потужно, як наживо, вони підтримували мінімально необхідну взаємодію і залученість.

Зміщення акценту на голосові та текстові роботи. Онлайн-заняття дали змогу більше уваги приділити аналізу тексту, розвитку голосу, дикції. Викладачі відзначали, що у Zoom краще чути кожного студента, тож з'явилася можливість детально працювати над вимовою, інтонацією, паузами. Читання п'єс у форматі “reader's theater” (коли всі учасники читають ролі по черзі в голос) стало одним із основних методів тримати групу в тонусі та розвивати уяву. Педагоги з літературного напрямку пропонували студентам робити глибокий аналіз сцен і потім обговорювати, як це вплинуло б на їхню гру. Таким чином, дистанційність частково компенсували посиленням інтелектуальним опрацюванням ролі. Це змінило і педагогічний підхід: більше теорії і рефлексії поруч із практикою.

Нові форми вистав і творчих проєктів. Педагоги і студенти експериментували з форматами підсумкових показів. Оскільки звичні спектаклі були неможливі, з'явилися «Zoom-вистави» – постановки, де кожен актор грає зі своєї домівки, а глядачі дивляться через стрім. Деякі з таких

проєктів отримали неочікувано широкий резонанс. Наприклад, студентська вистава за п'єсою “In Love and Warcraft” була поставлена в форматі Zoom у American Conservatory Theater і здобула позитивні відгуки критиків. Інші групи створювали колажні фільми: кожен учасник знімав фрагменти своїх сцен, а потім це монтувалося в один відеоспектакль. Такі практики навчили працювати в умовах невизначеності, дали розуміння, що таке цифровий перформанс і чим він відрізняється від живого театру або класичного кіно. Хоч виникло і філософське питання – чи можна запис вистави вважати театром, чи це вже кіно? Ці дискусії також стали частиною навчального процесу, розширюючи культурний і теоретичний кругозір студентів.

Отже, педагогічні підходи трансформувалися досить суттєво. Якщо узагальнити, наставники перейшли від моделі, де головне місце займала спільна фізична дія тут-і-зараз, до моделі, де більшого значення набули рефлексія, технічна обізнаність, самостійність і творче застосування технологій. Важливо, що ці зміни не знищили сутність акторського тренінгу, а скоріше доповнили її новими шарами. Як зауважує С. Норт, процес адаптації пройшов певне коло експериментального навчання: від шоку і необхідності імпровізувати – до осмислення нових методів і їх впровадження, що привело до нових відкриттів у акторській педагогіці.

Для ілюстрації розглянемо конкретний випадок дистанційного навчання акторської майстерності, який відображає як успіхи, так і проблеми. Перенесення студентської театральної постановки в онлайн. Весною 2020 року група студентів театрального курсу під керівництвом Густава Вельтсека готувала молодіжну виставу для шкільного туру. Після закриття університету вони були змушені повністю переробити свій проєкт. Результатом стала віртуальна вистава на платформі Zoom, причому студенти інтегрували у новий сценарій власні емоції та переживання ізольованого життя під час локдауну (Вельтсек, 2021: 177). Історія, що спершу мала йти наживо перед аудиторією трьох різних шкіл, стала доступною значно ширшій онлайнівій публіці, оскільки показ трансливався в інтернеті. Цей випадок демонструє успішну адаптацію: незважаючи на травматичний досвід (втрату живого контакту), студенти не лише реалізували проєкт, а й отримали нові навички створення цифрового контенту, розширили аудиторію та перетворили власні переживання на частину мистецького висловлювання. Він також ілюструє терапевтичний аспект – творчість допомогла впоратися з емоційним навантаженням пандемії.

Звісно, не всі приклади були настільки успішними. Деякі проекти стикнулись із невдачами: окремі студенти втратили інтерес, дехто з педагогів, особливо старшого покоління, не зміг при звичаїтися до нових технологій і проводив заняття переважно у форматі лекцій, що знижувало якість практики. Інколи технічні збої зірвали заплановані покази. Проте загальна картина свідчить, що у більшості випадків творчий підхід дозволив подолати труднощі. Театральні і кіношколи, розкидані по різних країнах, дійшли схожих висновків: дистанційне навчання акторів є здійсненним завданням, хоча й потребує переосмислення традиційних методів.

Висновки. Проведений аналіз показав, що дистанційне навчання суттєво вплинуло на методику розвитку акторської майстерності, викликавши як кризові явища, так і інноваційні зрушення. Основні підсумки та значення роботи можна сформулювати так, що вплив на процес навчання. Онлайн-формат виявив слабкі місця традиційної акторської педагогіки – надмірну залежність від фізичної взаємодії, недостатню технологічну підготовленість. Разом з тим, він став поштовхом до оновлення: було знайдено способи частково компенсувати відсутність живої присутності через нові форми роботи (самостійні соматичні практики, віртуальні ігри, цифрові проекти).

Виклики і шляхи подолання, серед головних викликів було визначено втрату спонтанної ансамблевої гри, складнощі з фізичною дією і дотиком, технічні та психологічні бар'єри. Для їх подолання педагоги впровадили адаптовані методики: перевели вправи у формат індивідуальних етюдів, зробили акцент на голосі і тексті, використали відеозаписи для аналізу, встановили тісніший зворотний зв'язок зі студентами. Кейс-стаді підтверджують, що творчий підхід (наприклад, бой з тінню, Zoom-театри) дозволив зберегти активність навчання навіть в умовах ізоляції.

Різниця між театром і кіно у навчанні онлайн, хоча в дистанційному форматі обидві сфери зблизилися (театрали працювали на камеру, а кінематографісти відчували брак команди), деякі відмінності лишилися. Театральна освіта постраждала більше через втрату сцени та глядача, тоді як кіноакторам було дещо легше адаптуватись до камери. Однак і театральні, і кіно педагогіки успішно використовували схожі рішення – отже, базові принципи

акторського тренінгу виявилися універсальними, здатними трансформуватись під нові умови.

Результати роботи можуть бути використані драматичними школами, університетами мистецтв для вдосконалення програм навчання. Вони показують, що варто інвестувати у тренінг викладачів з цифрової грамотності, розробку змішаних курсів, створення бібліотек навчальних відео. Також стаття містить приклади вправ і проектів, які можуть бути запозичені чи адаптовані іншими закладами.

Загальний висновок оптимістичний: дистанційне навчання не знищило майстерність актора, а дало поштовх до її переосмислення. Акторська освіта вийшла з кризи збагатішою новими методами. Уроки, винесені за час пандемії, продемонстрували, що гнучкість і творчість педагога мають вирішальне значення. Багато хто з дослідників сходиться на думці, що найбільш ефективною моделлю на майбутнє стане змішане навчання – поєднання кращих практик очного і дистанційного форматів. Це дозволить забезпечити повноцінний розвиток акторів, використовуючи здобутий цифровий досвід без втрати живого мистецького начала.

Тематика дистанційного навчання у сфері виконавських мистецтв є відносно новою і продовжує динамічно розвиватися. Перспективними напрямками подальших досліджень є розвиток нових технологій в акторському тренінгу та розвиток методики змішаного навчання (blended learning). Варто продовжити експерименти з VR/AR, ігровими симуляціями, моушн-кепчером для навчальних цілей. Подальші роботи можуть зосередитися на тому, які саме цифрові інструменти найбільш ефективні для тренування тих чи інших акторських навичок (міміка, пластика, вокал тощо).

Оскільки прогнозується залишення змішаних підходів, слід дослідити оптимальні моделі комбінування онлайн і офлайн вправ. Які компоненти краще лишати для очного навчання, а що доцільно винести в онлайн? Тут можливі педагогічні експерименти, результати яких будуть цінними для оновлення освітніх стандартів.

Отже, тема «акторська майстерність в умовах дистанційного навчання» далека від вичерпання. Навпаки, досвід останніх років відкрив багато нових питань. Подальші міждисциплінарні дослідження – на перетині театрознавства, кінознавства, педагогіки та ІТ – допоможуть виробити найбільш ефективні моделі підготовки акторів у цифрову еру, зберігаючи живу душу театру і кіно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кападоха, К. Тактильні переналаштування в акторській підготовці: чого нас навчила пандемія щодо дотику. *Театр, танець та тренування виконавців*. 2023. Т. 14, № 2. С. 201–215.

2. МакНамара, А. Ігрове навчання в акторській підготовці: вплив COVID-19 на спонтанність та інтуїцію. *Критичні сцени*. 2021. № 23.
3. North, S. Я How will the teaching of drama and acting in HE develop post pandemic? *Journal of Useful Investigations in Creative Education*. Вип. 4: веб-сайт. URL: <https://juice-journal.com/2022/01/31/how-will-the-teaching-of-drama-and-acting-in-he-develop-post-pandemic/>.
4. Урса, І. Проєктування процесу акторської підготовки в електронному навчальному середовищі. *Театральні колоквиуми*. 2021. Т. 11, № 1. С. 186–209.
5. Велцек, Г. Постановка під час пандемії: травма та радикальне перепроєктування туру молодіжного театру. *Міжнародний журнал дизайну для навчання*. 2021. Т. 12, № 1. С. 171–180.
6. Toczauer C. Can Theater Studies and Performing Arts Survive the Covid-19 Pandemic? *OnlineEducation.com*: веб-сайт. URL: <https://www.onlineeducation.com/features/challenges-of-theater-studies-online>.
7. The Lee Strasberg Theatre & Film Institute. Continuing The Method During COVID-19. *Блог LSTFI*. 2020: веб-сайт. URL: <https://strasberg.edu/blog/continuing-the-method-during-covid-19/>.

REFERENCES

1. Kapadocha, C. (2023). *Tactile renegotiations in actor training: what the pandemic taught us about touch*. *Theatre, Dance and Performance Training*, 14(2), 201–215. <https://doi.org/10.1080/19443927.2023.2187872>
2. McNamara, A. (2021). *Playful Learning in Actor Training: The Impact of COVID-19 on Spontaneity and Intuition*. *Critical Stages/Scènes critiques*, 23. Retrieved from <http://www.critical-stages.org/23/playful-learning-in-actor-training-the-impact-of-covid-19-on-spontaneity-and-intuition/>
3. North, S. (2022). *How will the teaching of drama and acting in HE develop post pandemic?* *Journal of Useful Investigations in Creative Education*, (4). Retrieved from <https://juice-journal.com/2022/01/31/how-will-the-teaching-of-drama-and-acting-in-he-develop-post-pandemic/>
4. Ursa, I. (2021). *Designing actor training process in the e-learning environment*. *Theatrical Colloquia*, 11(1), 186–209. <https://doi.org/10.2478/tco-2021-0014>
5. Weltsek, G. (2021). *Devising in the pandemic: Trauma and a dramatic redesign of a youth theatre tour*. *International Journal of Designs for Learning*, 12(1), 171–180.
6. Toczauer, C. (2020). *Can Theater Studies and Performing Arts Survive the Covid-19 Pandemic?* *OnlineEducation.com*. Retrieved from <https://www.onlineeducation.com/features/challenges-of-theater-studies-online>
7. The Lee Strasberg Theatre & Film Institute. (2020, March 25). *Continuing The Method During COVID-19*. Retrieved from <https://strasberg.edu/blog/continuing-the-method-during-covid-19/>